

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. Virginis Oetinganæ Historia

Irsing, Jakob

Monachii, 1643

Oetinganae Historiæ Lib. II. Cvltvs D. Virginis Oetinganæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64940](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64940)

OETINGANAE

HISTORIÆ

LIB. II.

CVLTVS D. VIRGINIS
OETINGANÆ.

Ria fermè sunt officiorum genera, quibus Diui, Diuorùmque templa, ea præcipuè, quæ conferendis in mortalium genus beneficiis inclaruère, coli consueuerunt. Vnum est, quo diuina sacrificia, preces horariæ, sacra Ecclesiæ mysteria, siue SACRAMENTA continentur. Alterum, quod piorum monumenta, donationesque complectitur. Tertium in adeundo loco, & peregrinatione ponitur, cum vel toti cœtus agmina supplicantium adducunt; vel singuli, vt quemque aut religionis amor, aut beneficii postulandi necessitas inci-

76 OETINGANÆ HISTORIÆ
tauerit, ad cælestes patronos acce-
dunt. Quæ tria hoc libro persequi
est animus, non minutim omnia pie-
tatis officia proferendo, quæ in in-
mensum abiret narratio; sed ea tan-
tùm, quæ vel rerum præstantiâ, vel
hominum dignitate commendantur.

CAPVT I.

*De rebus diuinis, ritu perenni Oe-
tingæ peragi consuetis.*

PRima laus officiorum, quibus
Oetingana Diua colitur, debet
tribui incolis, qui domine seruitiis
vt familiares atque domestici, ope-
ram omnem studiùmque consecra-
runt. Nobile in primis Canonico-
rum Collegium, in Diuorum Philip-
pi & Jacobi Basilicâ omnia eius or-
dinis ministeria obit impigrè. Pre-
cationes Ecclesiæ, ad horarum no-
mina discretas, quotidie cum ritibus
cantantur.

cantúque persoluit: perpetuo sacrificiorum cultu Deum matrémque virginem mortalibus conciliat: quotidie sub vesperam, finitis in Apostolorum æde precibus, ad sacellum Marianum transit, cum sacerdotum adiutorum, cantorúmque cœtu. Ibi Deiparam salutatur, sacrámque diei præteritæ messem ad eius aram repræsentat. Aduigilant impensè rei diuinæ præfecti, nè quid negliger ac dissolutè geratur. Adhæc in dies seni sacerdotes (quem cultum Ferdinandus Elector Coloniensis, Bauariæ Dux, cum Francisco Wilhelmo Osnabrugensi Episcopo, Oetingano Preposito instituit A. C. MDCXXXVII.) in sacello veteri preces horarias, quas Officium B. V. appellamus, recitant: vt, quanquam omnia religionis opera, quibus in Apostolorum Basilicâ Deus colitur, ad matris quoque venerationem pertineant; publicos & ipsa in sa-

crario suo habeat laudatores. Dignus Elector etiam in omnia Sabbathata, festosque Deiparæ dies sacrificium, stipendiis liberalissimis constituit Anno MDCXIII. Eundem admodum, stipendiis Mariæ Maximilianæ, Ferdinandi Electoris amicitæ, festis cum ritibus & musicâ sacrificatur omnibus Deiparæ solennibus, canunturque eiusdem tituli sermonis vsu LITANIÆ dicti: quoties & Sabbathis omnibus agitur. Sacrificiis in singulas hebdomadas constituendis stipendia constituerunt Franciscus Wilhelmus, Episcopus Osnabrugensis &c. Comes Francisca Paluia: Joannes Christophorus, Baron de Ruep: singuli aureis millenis Carolus, Princeps Liechtensteinibus millenis, trecentis, triginta tribus: de cuius pecuniæ emolumento septem pauperibus quaque hebdomade certa largitio confertur. Comes Wilhelmus Selava

tria millia binis in hebdomades Missis peragendis est elargitus. De huius pecuniæ prouentu quoquo anno quadraginta aurei pauperibus distribuuntur. Fuere & plures alii hoc in genere pii, ac benefici: omnes proferre studium breuitatis non finit.

De quotidianorum sacrificiorum numero, quibus in sacello Mariano litatur, satis est dicere, tantum esse, quantus ferme in die cõfici lege potest. certè ibi octies millies quingenties quinquagies quater, anno MDCXLII. qui vltimus est huius historiæ, tribus in aris, est sacrificatum. Cæterum, quod à B. Virgine appellationem habet sacrificium, in sacello eodem quotidie cum cantu perficitur. Omitto sacra, quæ in Diuorum Apostolorum, Diuæque Magdalensæ templis quotidie complura peraguntur. Adiungunt strenuam Societatis Jesu sacerdotes operam, animarum

marum

marum iudiciis pro tribunali sacro
affiduò studioséq; exercendis. Post
quàm illi Wilhelmi Bauariæ Ducis
auspiciis domicilium Oetingæ fixe-
runt, mirum in modum & cura pec-
cata confitendi, & labor audiendi
hoc loci inualuit, paruis initiis in lu-
culentum numerum, incremento
ferme annuo, prouectis. Juuat an-
num millesimum sexcentessimum
committere cum sæculi huius qua-
dragesimo primo; illo, septena mil-
lia, sexcenti quadraginta poenitentia
sacro lustrati numerabantur: isto
nonaginta millia, octingenti, aucti
sanè memorabili. Jam tamen si loci
sanctitas ad nostræ Diuæ cultum in-
colarum animis inferendum suffi-
ciebat: quò tamen animorum con-
iunctione arctiore, stimulisque inci-
tati pluribus piæ seruitutis officium
implerent; Sodalitium, Mariæ a
Angelo salutatæ auctoratum, institui
erunt, ad annum MDXCIX. iis legi-
bus,

pro

bus, quibus in Societatis Jesu Collegiis cœtus Deiparæ diuersis discreti titulis vtuntur. Accessit aliud sæculi sequentis anno decimo, Mariæ cælo receptæ sacrum. Sodalitium Deiparæ, Archifraternitatis prærogatiuâ infigne, instituit A. C. MDCXIX. paulò antè memoratus Osna-brugensis Episcopus: Marcus Sitticus Salisburgensis Archiepiscopus confirmauit. Anno subinde MDCXXXII. loci, & vicinitatis agricolæ societatem aliam ab D. Isidoro Hispano dictam coiêre, imitationis exemplum de suâ sibi tribu petentes, agricolam nimirum, in diuorum numero collocatum. Huius Sodalitii excolendi amplam impartitus est facultatem Societati Jesu Chiemensis Episcopus, auctoritate vniuersi concilii Salisburgensis, quod Consistorium vocamus. Porrò sic vulgò placuit id instituti, vt viri primæ dignitatis nomina inter agrestes voluerint profiteri.

Caput

CAPVT II.

De principe dono, Deiparæ vetustissimâ Icone.

QVONIAM ab Icone Deiparæ lignæ, quæ in arâ sacelli Mariæ in ferreis præclusa clathris venerabili generationi populi proponitur, vniuersa loci religio manauit; eam ob rem nobilissimum sacelli ornamentum, & Oetinganæ gazæ meritò computatur. Stat Virgo, dextrâ infidentem brachio filium, laeuâ manu præfixo lilio sceptrum gerens. Dexteram filii globus implet caruleus, supremi insignis principatus laeuâ modicè ante matris humerum attollitur. Vestis rubet: aureus orbem limbus obit. Caput Virginis ornatur pileo, formâ principibus singulari, crucibus in orbem distinctis. reliquum corpus conuestit cyclo rubra, aureo limbo finita; pallioque candicans, fibulâ supra pectus

rexi

nexum. Hæc à cælatore & pictore
statuæ species. quam dudum piorum
liberalitas palliis auro argentóque ri-
gentibus, variáq; torquium, margari-
tarū, gemmárumq; gazâ intexit. Sti-
pant ab lateribus mediam duæ virgi-
nes : Catharina, partem rotæ præ se
gerens : Margaretha draconem in-
festum edomans; ambæ coronis, ve-
stiúmque cultu, siue genus regium,
siue regnum virtutis attestantes.
Quas Marianæ statuæ, multò licet
humiliores, propemodùm æquare
pictores cælatorésque solebant, plus
ingenio, quàm veritati indulgentes.
Quis autem hæc facello ornamenta
intulerit, nullo auctore certo com-
pertum habemus. Opinio est ab an-
tiquo, D. Rupertum, vti Deo Deipa-
ræque sacellum dicauit; ita patronæ
signum ibidem statuisse: inde ad no-
stra vsque tempora inuiolatum ve-
tustate, latrociniis Vngaricis, vrbis
excidio, bellis intestinis, locum te-
nuisse.

nuiffe. At postquàm Gustauus Sue
 corum Rex A. C. M DC XXXII. vi
 ctorem exercitum Boicæ intulit, v
 niuersámque prouinciam terrore
 compleuit; Oetingana cimelia in ar
 cem Burckhusianam, statua Deipara
 Salzburgum ab Elisabethâ Maxim
 liani Bauari Electoris coniuge est a
 sportata, Aprili mense. Ibi eam re
 ligiosissima Princeps in sacrario suo
 collocauit, opportunum rebus tur
 bidis solatium, certissimam Numini
 irati mitigandi patronam. Subin
 de Paris Archiepiscopus, Oetingana
 Virgini deuotissimus, statuam, an
 nuente Elisabethâ Electrice, in prin
 cipe vrbis Basilicâ, triginta diebus
 Deiparæ ad cælum euectæ religio
 populo colendam proposuit: & in
 mul omnis eò cultus commigrante
 Accursum ab ærumnosis, congesta
 munera, suspensa beneficiorum ac
 ceptorum monumenta, sacrificiis
 supplicationibus, precibus, magn
 animo-

animorum feruore certatum. Inter-
ea deducitur Boicâ hostilis exerci-
tus, recipiuntur vrbes, Rex Gustauus
in Misniâ Lucensi prælio occiditur,
Oetinga in tuto esse iudicatur. Qua-
re Nouembri eiusdem anni mensis
domum reportatur icon Deiparæ,
Principe Elisabethâ, & Paride Archi-
episcopo deducentibus. Oetingam
vii. Calendas Decembris, qui dies
D. Catharinæ sacer erat, peruentum:
pompa sacri pignoris hoc ordine du-
cta. Agmen ducebant Parœciæ, Oe-
tinganæ Ecclesiæ contributæ, longo
ordine, signis, Curionibúsq; discre-
tæ. Sequebatur Canonicorum Oe-
tinganorum, sacerdotúmque obui-
am progressorum coetus. Quibus
incedebant proximi, ordinis diuersi,
religiosi viri, Salisburgo ab Archie-
piscopo adducti. Post hos curru ve-
hebatur Archiepiscops: quem
Crux, insigne dignitatis, à sacerdote
in equo gestata præibat. Succede-

G

bat

bat in gestatorio magnificè exornato sacrum Deiparæ simulacrum: latera tegebant sacerdotes bini, equi uecti, lucernas hastilibus præferentes: mulos ephebi nobiles regebant Elisabetha Electrix, curru vehens cum aulicâ familiâ, equitibusque custodiæ corporis adiunctis, clausit agmen. Ad ædem D. Magdalenzæ descendit in pedes à Principibus. Stabat pro vestibulo templi ara temporaria: proptèr quam mensa, in qua vestitus Pontificalis. Eo publicè indutus Archiepiscopus *signum Deiparæ* de lecticâ protulit, atque, cum ductâ Sacellum Vetus supplicatione, per arcus triumphales ternorum Diuorum Philippi & Jacobi Apostolorum templo intulit. Vbi, per solertis, hymno Ambrosiano, gratias, & frequentem concionem dixit Hieronimus Dræxelius, æui nostri scriptor & Ecclesiastes in primis clarus. In *suum ad Sacellum reportata* patroni

vetri

veteri statione reponitur, Archiepiscopo laudes canente, & ad elargienda porrò mortalibus beneficia inuitante. Cum statuâ Virginis allata sunt præclara auri, argenti, gemmarumque dona, quibus pietas populi Salisburgensis accepta beneficia testari, memoriam voluit stabilire. Archiepiscopus factum ex auro calicem, perpetuum rei gestæ monumentum, supellectili sacræ addidit. Salisburgenses adhæc, tantæ suâ ab vrbe digressæ hospitis desiderium non ferentes, dulcem eius recordationem sacello ad exemplum Oetingani condito consecrârunt, idque Domui, quæ Lauretanæ gerit effigiem, adiunxerunt.

OETINGANÆ VIRGINIS
 EFFIGIEM, ADHVC CALA-
 MO DESCRIPTAM, ÆRI
 EXCVSAM PROPO-
 NIMVS.

GINI
CALA
ÆRI
O.

A. Icon D. Virginis Oettinganae B. Sacellum vetus. C. Domus Societ. Jesu.
wif. Kilian f.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

I
de
qu
rar
ro
lat
exp
gn
tri
peg
ph
na
gu
vte
ue
oc
ne
co

CAPVT III.

*De signis antiquis aureis, gem-
matis.*

IN multis præclarisque donis, quæ
Christiana liberalitas in Otinganæ
Diuæ sacrarium congeffit, iucun-
dè spectantur signa quædam anti-
qua, materiæ nobilitate, operisque
raritate admiranda: nimirum ex au-
ro omnia, gemmisque, & veteri cæ-
laturâ ad eximiam pulchritudinem
expolita. Primum est Deiparæ. Si-
gni basis est porticus, supra quam
triplici aggestum pulpito assurgit
pegma. Ab hoc eminent arcus sap-
phiris grandibus, pyropisque alter-
natis relucens. Sedet pro arcu, au-
gustissimâ specie Deipara: Joannes
vterque, Baptista, & Euangelista, di-
uerso ab latere, nixigenibus, in eam
oculos intendunt. Pari veneratio-
ne de pulpito inferiore vir princeps
colit Virginem: Franciæ Regem lilia

hyacinthino sparsa pallio videntur
 prodere. Ex aduersū nobilis armige
 cassidem principis vtrâq; manu pr
 se gestat. In porticu, quam operi
 commodè subiecit artifex, equus
 berrimè factus operitur principem
 famulo frenis admoderante. Au
 rum, quo conflatus est, artificio sin
 gulari, candor lacteus perfundit. Si
 mili colore, Deiparæ, Diuorūque
 cū huius, tū reliquorum signo
 rum velatur aurum. Nobilissimum
 hoc signum, ante alia, oculos men
 tēsque spectantium tenet, artificii fe
 licitate.

Alterum signum Seruatoris ad
 tam reditum effingit. Patet ab imo
 porticus columnis effulta, flexo in
 circum ambitu. Collis ei herbido
 incumbit: colli sarcophagus. Hinc
 attollit se Crux, cuius commissuram
 limbus obit, quatuor geniis per an
 gulos totidem distinctus. Sarcoph
 go adstant, hinc Angelus, illinc re
 cens

rens à morte triumphatâ Christus. Effusi per collem stertunt vigiles. In porticu Christus allocutione humanâ, videndi studio ad sepulchrum egressas attinet mulieres.

Tertium signum Christi ad supplicium rapti simulacrum gerit. Eius basis est pars vrbis, colli subiecta. Producitur hîc de portâ Christus, cruce onustus. Collis in medio miles ei tunicam, plagis inhærentem, deripit: in summo affixus cruci pendet. Adstant hinc, mater & Joannes; è diuerso, nisi coniectura fallit, Centurio, Christi morientis spectator, & admirator. Fidem facit, quod manu gerit, schedion, his verbis cælatum: VERE FILIVS DEI.

Quartum signum est *Cruce* in edito defixa: cuius latera Maria & Joannes tegunt. Gemini cælestes genii medium insistent collem. alter hastam, ab latere Christi; spongiam alter, ab oris contactu sacram, effert.

G 5

Ter-

Tertius, basi ab infimâ, flagellum vitæ
gâsque manibus ostentat.

Quintum signum est *Christus* de
cruce pendens; quam foliosis den-
verticibus moles infixam sustinet.
Diui lateribus molis affabrè inserti.

Visitur adhæc gemina effigies a
imitationem D. Dionysii Areopagi-
tæ, abscissum caput ad tumulum
portantis, facta: vtraque gemmis, a-
tera festiuo sub pedibus emblemata
exornata.

Sunt & tria sigilla, siue minora
gna, artificio maioribus paria: vnum
Deiparæ, D. Catharinæ alterum
ambæ lunis, orbem nondum im-
plentibus, vtero tenus extant. Ter-
tium Angelus. Est etiam tabella ele-
gans, cui Virginis ab Angelo saluta-
tæ emblemata, grandisq; supernè sap-
phirus immissus.

Hæc signa, aliâque complura,
pulentia Gallicæ monumenta, Bo-
cæ intulisse Ludouicum Barbatum

Stepha-

Stephani Boiorum Ducis, & Thadæ Mediolanensis filium tradit Auent. Quod vt magis liqueat, rem ab origine repetemus. Gerebatur sub initia decimi quinti sæculi Christiani bellum intestinum in Boicâ, cognatos inter principes: quo Monachium, pulsus, Ernesto & Wilhelmo, legitimis dominis, in potestatem Stephani patruï concessit. Ludouicus, Stephani filius, Martem domesticum auersatus, in Gallias, ad Elisabetham sororem, Caroli VI. Regis coniugem discessit. Vbi cùm ad annum M CCCC XIII. qui Stephano parenti supremus vitæ fuit, degisset; populari seditione ad fugæ consilia compulsus, excessit Galliâ, rediitque in patriam, ingenti cum thesauro. In eo fuisse, tradit Auentinus, simulacra Diuorum, pretiosæ artis, aurea, gemmata: Deiparam Virginem, Apostolos, Dionysios, Catharinam, Georgium, quinque Cruces, Joan-

Joannem Baptistam, Joannem Evangelistam, Michaellem, Barbaram, Philippum, Petrum, Carolum Magnum item pleraque alia, quæ Germania Clenodia vocat. Præterea diademata, vasa, gutturnia, cantharos, malleua, pateras, lances, patinas, circulos pocula, & huiuscemodi. Insuper torques, annulos, vniones, adamantes, sapphiros, smaragdos, carbunculos, alias gemmas. Addit, huius thesauri partem Ingolstadii, & Oetingæ seruari, atq; monstrari: partem maximam à Ruperto Palatino occupatam, bello Bauarico, cum Alberto Sapiente, & Wolffgango, fratribus gesto. Quæ Oetingæ seruantur, paulò ante produximus. Ingolstadii pulcherrimum Deiparæ signum, ex auro factum, ac gemmis cultissimè exornatum, cum D. Michaëlis, draconis insultantis, faberrimo sigillo versatur. Regiam gazam vocant incolæ, quam tantâ curâ custodiunt, vt se-

mel

mel tantum in anno in publicum proferant, sacro Deiparæ in calum commigrantis die: quo in arâ Basilicæ Marianæ summâ collocata cum admiratione ac voluptate spectatur.

Quis ædi Virginis Oetinganæ thesaurum suprâ memoratum intulerit, incompertum. Nam Ludouico Barbato fati defuncto, Henricus Landishutanus opibus Ludouici, etiam sacris, potitus proditur. *Idem Dux*

Henricus, inquit Bauholzius, *Possedit omnes diuitias, oppida & villas, imagines B. Virginis, Archangeli Gabrielis, similiter & Apostolorum præfati Ducis Ludouici.*

Vnde nec certum est, ab Ludouico aliquid Oetinganæ Virgini donatum:

nec à vero alienum, eius munifi-

centiæ partem ad Henri-

cum pertine-

re.

*In Contin.
Andr. Ra-
tisch.*

CAP.

De alijs quibusdam priscae pietatis monumentis.

Celebratur inprimis Oetinganæ inter cimelia Navis argentea clathris aræ Marianæ appensa cui vetustatis prærogatiua, & miraculi, cuius monumentum est, magnitudo famam conciliauit. Prorari muniunt scuta quatuordecim, signa totidem nobilium familiarum caelestia. In his principem locum obtinent Henrici Lunenburgici, quidam Brunsvicensis, Insignia, Leones quatuor, quadrifariam disclusi; duobus primam aream, singulis reliquas tredecim implentibus. Causa appulse ad portum nostræ Diuæ navis hæc est. Transmiserat A. C. MDXVIII. Henricus Dux è Britannia in Galæciam, D. Jacobo Apostoli ossa Compostellæ deueneraturus, nobilem trahens comitatum. Reuertentes inde, pridem eius

eius diei, qui D. Laurentio sacer est, adeò atrox tempeſtas adorta eſt, ut certus omnium animis interitus obverſaretur. Fæditatem procellæ geminavit noctis horror: cui ſævior ſucceſſit dies: diei nox altera, ſuperiore funeſtior. Humano caſſi auxilio mentes precésque verterunt ad Deiparã, votúmque pro vitâ nuncupârunt, navis argenteæ in Oetingano ſacello ſuspendendæ. Coniectura eſt, auctorem eius conſilii capiendi fuiſſe ſociis, quendam ex Adelzhuſiâ, nobili inter Boios familiâ, quem inter fuiſſe periculo Inſignia gentilitia fidem faciunt, primis notata nominum litteris, I. V. A. Edito voto remittunt venti, ſerenantur cum cælo mentes, ſalva navis portum adpellitur, multis aliis eâ tempeſtate merſis.

Eodem anno Fridericus Elector Brandenburgicus, Alberti Achillis filius, à quo Principes Anſpacenſes ortum ducunt, duos antiquo opere calices

calices argenteos, diuino sacrificio peragendo, donauit.

Organum Musicum maius, quod Diuorum Apostolorum æde cantatur, fieri curauit Hoyerus Comes Mansfeld. Idem binas cataphractas quibus armatus inire prælia confueuerat, Diuæ Oetinganæ consecrauit tutelæ beneficium professus. Ad hæc galeam ingentem, ludis quondam uestribus habilem. Idem A. M. D. C. XXX. stipendium perpetuum constituit sacrificio Sabbathis omnibus, in sacello Mariano, cum cantu peragendo. & eo Deiparæ sine labe conceptum voluit honorari. Quæ prolata mentes ad memoriam præsentis pietatis Germanicæ reuocant, tandem apud multos populos, non doctrinæ vitio, prolapsæ, ut iam in omnis Deiparæ cultus, tanquam improbus, & in maiestatem Numinis iniuriosus, templis animisque proscriptus. Relucet etiam sacri-

cali in vestitu maiorum religio: Georgii, ante alios, Boiorum Ducis, & Hedvvigis coniugis, Casimiri Poloniae Regis filiae: Austriacorum praeterea, Saxonum, Brunsvicensium, Principum: Comitum adhuc Schvvarzenbergicorum, toparcharum Freundspergiorum, Mindelheimensium: aliorum, praeae nobilitatis, magnorum nominum: quorum pietatem, Insignia, antiqui operis, Casiolis affixa, posteritati commendant.

CAPUT V.

Alberti V. Boiorum Ducis, & posterorum in Oetingana aede visenda, & locupletanda pietas.

Albertus, qui Magnanimi nomen à factis tulit, uti religionis uniuersae, asperrimis rei Catholicae temporibus, fortissimus custos vindexque fuit; ita praecipuus Oetinganae

H

ganae

*Annal. In-
golst.*

ganæ Diuæ cultor meritò ac iure nu-
meratur. Cuius studium à singulari
quodam beneficio, in eum collato
vehementer in posterum exarsit. Na-
uigabat aliquando in lacu Wirmio
animi causâ: cùm repentè procella
atrocissima, magico, vt creditum, ex-
cita carmine, nauigio tam violente
incubuit; vt omnē vectores pariter
ac nauetę salutis fiduciam abiecerint.
Agebatur nimbo mixtus in ora tur-
bo: intermicabant fulgura: per-
nabant horrendo cum fragore ton-
trua: ruebant fulmina: omnium
vultus in mortem præsentissimam
pallebant. Hic Albertus Oetinganæ
Mariæ nomen ingeminat: vox Prin-
cipis eodem vertit cæteros: omni-
spes reponitur in Oetinganâ Mariâ.
Nec frustrata est clientum fiducia
patrona, adpellitur portum nauis
omnes incolumes, vitamque Deip-
ræ seruatam gratulantes in tutum
descendunt. Subinde Albertus, vo-

reus

fructu

reus, Oetingam accessit (ibat tunc, nisi coniectura fallit, annus Christi supra millesimum quingentesimus septuagesimus primus) donisque regiis sacellum sospitæ suæ cumulauit. Cæterum, quæ constat Albertina esse, sunt sequentia.

I. Ex auro puro scitè factus calix, *Index de-
not.*
incoctili ornatus emblemate, adamantibus, smaragdibus, pyropis diues. Calicem materiâ & opere simili cooperulum tegit. Gutti bini auro & arte calici respondent.

II Annulus pronubus: cui raræ magnitudinis & pretii gemma immissa.

III. Statuæ argenteæ nouendecim. Seruatoris & Mariæ, singulæ, duos & semis pedes altæ: Apostolorum duodenæ, semipede prioribus humiliores: & his æquali magnitudine DD. Pauli, Stephani, Laurentii, Magdalenæ, Catharinæ.

IV. Vestes sacrificio diuino cum

H 2

digni

dignitate pompâque peragendo. In quibus eminent pallium, quo sacerdos aram thure sufficiens induitur. Materia (viti & cæterarum vestium) tela est argentei textûs, floribus aureis distincta. Epomis, quæ pallio iniecta ab humeris defluit in tergum, vnionibus turget innumeris: quibus concinnè inserti sunt adamantes septendecim, pyropi quadraginta sex, carchedonii sedecim, smaragdi novendecim. Qui ab vtroque lateris anteriori descendunt in pedes limbi, palmari vnionum examine, palmari latitudine, stipantur. Congruit pallio Casoclypeus, quam aduersam, auersamque laterum vnionum ab summo ad imum tractus discriminant. Adhæc Leucophaea, quæ vestes binæ: quas limbi, vnionibus conferti, ab lateribus obeunt transversasque secant. Aræ demum, quæ velamentum pensile: cuius marginibus prætexuntur limbi, latitudine luculentâ, cumulatis in toros

nio

nionibus asperi: medium crucis effigies occupat, aptâ vnionum compositione expressa, cui MARIA nomen, gemmis descriptum vicenis quaternis, insertum.

V. Lituus Pontificalis, & mitra, Eisengreinio Præposito missa, postquam Pius V. Papa Oetinganis Præpositis insignium Pontificalium ius potestatemque concessit.

VI. Candelabra bina argentea, D D. Philippi & Iacobi Basilicæ attributa. Augustum confidentis in solio Deiparæ signum, selibrarum argenti quinque supra octoginta, semunciarum sex, de peregrinorum muneribus confectum est, Alberto auctore. Cum quo memoranda Anna coniux, Austriaca, quæ mariti munera cubitali aureâ cruce, vnionibus pyropisque eleganter adornatâ, cumulauit.

Wilhelmus V. Alberti F. eximio amore Mariam Oetinganam com-

H 3

plecte.

plectebatur, quot annis ad eam vi-
re solitus, iteratis fermè peregrina-
tionibus. Eius immortale munus
est, D. Magdalenaë templum, cum ad-
iuncto Societatis Jesu domicilio,
vnde multa mortalium millia pura
Deiparaë sacrario mentes inferunt,
thesaurum gazâ Persicâ nobiliorem
Renata Lotharinga, Wilhelmi con-
iunx religiosissima, vti nostræ Diva
deuotissima vixit; ita sub finem vi-
uendi pio id obsequio demonstra-
uit. Etenim propinquantis ipsa sibi mor-
tis vates, vltraque medicorum ora-
cula prospiciens, cum Serenissimo
coniuge Wilhelmo, Eberspergam, &
porro Oetingam profecta est, Anno
millesimo, sexcentesimo, secundo
ultimum in terris Oetinganam Vi-
ginem, Diuumque Sebastianum in
Eberspergensi Asceterio salutatur.
Orantem in sacello Mariano Oet-
ingæ inuasit febricula, quam sola
fatalem iudicauit, & non multo post
experta est.

Ferd.

Ferdinandus, Wilhelmi frater, virtute bellicâ factisque clarus, coronam auream, pyropis collucentem, cæli Reginæ imposuit.

Wilhelmi soror, Maria Maximiliana, persæpe nostram Diuam supplicantis ritu visebat. Et nè mors piis intercederet officiis, viuens perpetuum cultum, quem non multò antè memorauimus, constituit.

Elisabetha Lotharinga, Maximiliani Electoris (cuius res feliciori calamo reseruantur) coniux, præcipuo cultu Virginem Oetinganã colebat. Illa Alberti V. pretiosam vestem sacrificam, de quâ paulò antè, magnâ diligentia ex vetustate in splendorem nouum, formamque concinniore vindicauit: eamque retulit Oetingam A. C. MDCXV. cum insigni adamante. Illa sacrificantem vestitu ornauit præclarissimo: in quo sericarii manu mysteria Deiparæ scitè expressa visuntur. Aliam præte-

rea, arte limbolarii venustè circumtextam dono dedit. Binis candela-bris argenteis, elegantissimè factis, aram sacelli Mariani exornauit. Inchoauit & mitram Episcopalem, vionibus grauem: adamantibus, smaragdis, pyropis lucentem: quam post eius fata Maria Anna Austriaca, altera Maximiliani Electoris coniunx perfecit. Hæc vti in sorte matrimonii, ita in Oetinganæ Diuæ cultu successit Elisabethæ. Nuptialem vestem suam mutauit in sacerdotale pallium (Pluuiiale vocamus) longè omnium pulcherrimum. Munus & opus eiusdem sunt binæ togæ, vniolibus opertæ; matris Virginis vnâ, Christi infantis altera. Monstrantur cum his, quæ præcipua sacrarum iconum ornamenta habentur; Corona nobilis Imperatoria, & Pontificalis mitra, tripartitò coronata. Orbis coronæ aureus, & inde surgentes inque globum collectæ zonæ aureæ

con-

confertis rigent adamantibus: interualla zonarum foliosi iunguntur ramuli, pyropis obfiti, & ad orbem implendum conuexi. Coëuntibus in summo zonis incubat globus terræ cærulæ: quem supereminet crux aurea, adamantibus oppleta. Mitra Pontificalis, pondere minus, opulentia, & arte par opus, infanti Christo, matris in brachio confidenti, est cōsecrata: Corona matri. Sunt & bina sceptræ, materiâ artificiōq; coronis conuenientia. Cæterū Elisabetha, præter alia munera, sex aureorū millia, anno MDCVII. dono tulit, quò id loci quotidiano sacrificio in posterū litetur. Hoc eodē anno duodeni Principes, sanguine & affinitate cōiuncti, vno Deiparæ accensi amore, tanquā ad Comitæ, diuinis de rebus agenda, conuenerunt. Nec obscura est Ferdinandi, Electoris Coloniensis, Bauariæ Ducis, liberalitas. Nam præter sacerdotum perpetua

Litt fund.

H 5   stipen-

stipendia, de quibus ante meminimus; vestem sacerdotalem, auream contextam, & unionibus in effigie Deiparæ confertis insignem; & aliam opere Phrygio perfectam, cuius margaritas aureæ complectuntur conchulæ; præterea statuam Virginis argenteam nobilem donavit Philippus Wilhelmi V. filius, S. R. E. Cardinalis, Ratisbonensis Episcopus, vnicè Diuam Oetinganam diligebat. Cui ut semper, quâ licet, esset; sui effigiem corporis, è cera factam, inter statuas Principum, quibus sacelli per ambitum interiorē complures positæ sunt, collocavit. Abstulit eum terris annus MDXCVII tantâ salutis æternæ fiduciâ; ut Medicis curandi spem dimittentibus impavidus iuxta, ac lætus dixerit: Amici, in cœlo suavius viuemus. Duci Alberto, Wilhelmi V. filio, quotannis Oetingam proficisci consuetum. Anno millesimo, sexcentesimo

tesimo

tesimo, decimo sexto cum Mechtilde Leichtenbergicâ, lectissimâ coniuge, pedes Monachio supplicantis ritu descendit. Ibidem Mechtildis anno sæculi huius trigesimo quarto ante Virginis aram in Sacello Mariano tumultum accepit, sine rebus humanis Lauffæ facto. Eâ gratiâ Dux Albertus Sacellum pretioso vestiuit perstromate, & eleganti monumento memoriam coniugis dilectæ stabiluit. Maria Anna & Magdalena, Wilhelmi V. filiæ, laudabili parentum fratrumque æmulatione, à teneris amare Oetingam, visere patronam, donisque colere assueuerunt. Maria Anna Græcium ad auspiciatissimas cum Ferdinando Archiduce (qui postea Romanorum Imp. fuit) nuptias profectura, anno MDC; Oetingam prius accessit, custodem sancti foederis Deiparam conciliatura. Auxit supellectilem sacram vestitu liturgico gemino. Vterque texturâ argen-

argen-

110 OETINGANÆ HISTORIÆ
argenteâ , floribus auróque distin-
guitur. Magdalena, quod mireris
virgine Principe , Oetingam Mon-
chio pedes profecta est, anno M. D.
XII. Non multò pòst nuptui data
Wolfgango Wilhelmo Palatino, Ne-
oburgico. Eius monumentum sunt
binæ lipsanothece, ex ebano, pulchre
scitéque factæ, rosis aureis gemma-
lisque sparsim exornatæ, cum veste
sacerdotis, aureo sericóque filo per-
textâ. Hæc, è multis, ostendunt
Principum nostrorum erga Diuam
Oetinganam religioni sufficere duntaxat.
Nunc ad alios progrediatur nã
ratio.

CAPVT VI.

Imperatorum, Archiducum, Prin-
cipum aliorum pietas &
dona.

Archiduces Austriaci, ut ad
omne religionis, diuinique ce-
tus officium præcipuo quodam
studio

studio feruntur; ita amorem in Oettinganam Virginem suam, cum ad-
eundo, tum muneribus, munificen-
tiâ regiâ dignis, ornando, persæpe
sanciuerunt. In quibus Ferdinandus
II. Imp. cuius eximiam virtutem æ-
ternitati litteræ commendârunt,
pro æquo ac debito primus numera-
tur. Is anno M DC XXX. Comitibus
Imperii Ratisbonæ finitis, cum Eleo-
norâ Imperatrice, coniuge, liberis-
que supplex ad Oettinganam patro-
nam inuisit. Et erant, qui vnâ vene-
rant filii duo: Ferdinandus III. Imp.
tunc Vngariæ Rex: & Leopoldus
Wilhelmus, Passauensis Episcopus:
pari etiam numero filia: Maria An-
na, & Renata Cæcilia: quarum hæc
potentissimo Poloniæ Regi Wladis-
lao; illa Maximiliano Electori Bava-
ro matrimonio iuncta.

Effulgescentem aduentu Princi-
pum tantorum lætitiâ, postero,
quàm venerant, die, (erat is duode-
cimus

cimus ante Cal. Decembreis) castris
 infelix obscuravit. Nam sub horarum
 lucis ortæ primam, dum Imperator
 cum suis in sacello Mariano cultu
 diuino impensè vacat; incendium
 de improviso coortum tumultu cla-
 moréque locum, animos omnium
 curâ ac formidine complevit. Sep-
 tennæ domus, è Cæsarianis equis
 ceni quini, homo vnus conflagrauit.
 Perfurente flammâ, omnémque ex-
 tinguendi conatum eludente, simul
 lacrum Oetinganæ Virginis, Augu-
 stis, eorûmque filiis pompam or-
 nantibus, prolatum, eo limite, in
 quem se iam effuderat, incendium
 definiuit, vento quasi ad imperium
 ponente. Omen præcessisse credi-
 tur, Burghusii obseruatum, agmen
 fædarum auium, noctis medio, in
 sto cum crocitu Oetingam conu-
 lantium: quas orco emissas in sacello
 loci contumeliam, religiosissimique
 Cæsaris odium communi sensu fere-
 batur.

batur. Præclaris tunc donis Deiparam coluere Augusti. Ferdinandus II. Imp. Ciborium (sic Ecclesia craterem Eucharisticum appellat) aureum, capax, incoctili emblemate picturatum, quadringentis adamantibus distinctum, gazæ Marianæ intulit: Eleonora statuam Deiparæ argenteam, quadragenûm pondo, sacelli de tholo, ante aram suspendit. Septenæ lampades, de nubeculis, quas aptè simulacri pedibus subiecit artifex, dependentes, sacellum, ipsamque statuam illustant. Ferdinandus, Cæsaris filius, Crucem argenteam, sex pedes altam, scitissimè factam: ad Romani deinde Imperiî fastigium euectus, discum aureum, emblemate incoctili, pyropisque per marginem in mæandros eleganter errantibus exornatum, cum vrceis pariter aureis donauit. Eius germanus Leopoldus, is, qui postea contra Ecclesiæ, & Imperiî

rii Romani hostes, auspiciis fratris
 Imperatoris ducens, magnæ virtutis
 laudem est consecutus; Crucem au-
 genteam, insigni opere, quaternis
 pedes altam, suæ testem voluntatis
 parentum fratrisque donis addidit.
 Huius patruus, Leopoldus alter, Ar-
 chidux Austriæ, qui Oeniponti superio-
 ribus Austriacæ ditionis provin-
 ciis imperabat; amore studioque
 Diuæ nostræ ornandæ cum fratre
 Cæsare, Ferd. II. certauit. A. C. M. DC.
 XI. Passauium (erat tunc Diocesis
 Passauiensis Episcopus) pedester
 Oetingam peruenit, sacrâmq; ga-
 zam aureo calice, margaritis, pyro-
 pis, adamantibus ornato pulcherrimè,
 adauxit. Cere candidæ, sacrificiis
 in sacello Mariano peragendis
 misit quot annis, quantum satis: po-
 steros eiusdem annuæ largitionis ob-
 ligatione in perpetuum obstrinxit.
 Voluit adèò, quo viuens adire fre-
 quenter solebat, ibi memoriam
 viuere

viuere inextinctam. Claudia Archidux, Leopoldi coniugis imitata religionem, sacrum frontale, quo arapratexitur, cum casiolâ misit: donum amoenâ aurei, argenteique textûs varietate visendum. Præterea velum operiendo calici, aureo argenteoque filo vtrinque pictum.

Paris Archiepiscopus Salisburgensis, cuius in Diocesi Oetinga est, pro amore in Deiparam, proque Pontificalis officii ratione, & accedere sæpius, & monumentis ornare quàm præstantissimis contendit. Nihil suprâ repetam. nouum eius, amplissimumq; beneficium est fons, quem A.C. MDCXXXVII. in campo Mariano, medio fermè inter Sacellum, & Canonicorum Collegium, spatio statuit, è marmore candido, artificio singulari perfectum. Panditur ab imo labrum, quaternis hemicyclis, angulorum totidem, extrorsum spectantium, interpositu disclusis.

116 OETINGANÆ HISTORIÆ
fis. Surgit è labri medio columna
quadraria: cuius lateribus cohærent
iuuenes quaterni, in syrmata Sira-
num ab vmbilico desinentes. Hi
buccis aquam proflant, labrumque
superius, modicè inclinatis cervicibus
impositum, sustinent. Imma-
nent labro superiori de columna la-
teribus genii quatuor, piscibus in-
dentes, aquam ore reddentibus. Su-
pra genios Insignia Paridis, & Epi-
grammata sunt, alternè columna-
teribus incisa. Epigrammata causam
positi Fontis exponunt. Ea hîc po-
nimus.

I.

PUBLICO BONO
FONTI A QVÆ SALIENTIS
MARIÆ AB S. RVPERTO BO-
IORVM APOSTOLO
VETERI PATRONÆ,
INTER PATRIÆ HOSTILE
FLAMMAS NOVÆ IN SVAVIA
VRBEM HOSPITI, VT PORRO
IN

IN SALVTEM FLVERETHVNC
FONTEM EXPOSVIT

PARIS ARCHIEPISCOP. SA-

LISBVRGENSIS

A. D. CIO IDC XXXVII.

I I.

PUBLIC. GRATIT.

FONTI GRATIARVM MARIÆ

QVOD PROVINCIAM SALIS-

BVR. INTER ARDENS GER-

MANIÆ BVSTVM

SANAM, SALVAM

MATER GRATIÆ CONSERVA-

VIT GRATVS HVNC FONTEM

POSVIT

PARIS ARCHIEPISCOP. SA-

LISBVRG.

A. D. CIO IDC XXXVII.

Porro epistylum columnæ opacant

nubeculæ, de quibus extant cælestes

genii. Superstat, augustâ magnitu-

dine ac specie Deiparæ simulacrum,

filium lauo brachio sustentis, lilia-

tum dexterâ sceptrum præferentis,

I 2

vultu

vultu in Sacellum, ab oriente oblitens, verso. Marmoris operisque pretium sena aureorum millia perhibentur. Magnis Oetinganæ Diocultoribus accenseri debet Serenissimus Princeps Philippus Wilhelmus, Comes Palatinus Rheni, Neoburgicus, &c. anno, quo hæc scribitur, M DC XLII. Annæ Catharinæ Constantiæ, Sigismundi, Poloniae Regis filiaë matrimonio coniunctus. Eum Magdalena mater paruulum ad Diuam nostram adduxit, anno M DC XLIII, vbi patronæ, & filii salutem impensissimè commendauit, & filii sacri loci adamandi faces, nunquam extinguendas, subiecit. Paucis post annis Deipara patronæ munus, & idemque insigni in Principem beneficio asseruit. Etenim cum exercitum, animi causâ, corpus, grauissimus improuisò casus oppressisset, è proceribus quidam, quem solus in rei conscientiam admiserat, &

stor ei fuit Oetinganæ Virginis in-
uocandæ, votiq; nuncupandi. Quod
vbi promptè, magnâque fiduciâ fa-
ctum, eo ferme temporis puncto le-
uatum se malo, ac prorsus incolu-
mem sensit. Voti reus Oetingam
anno huius seculi trigesimo septi-
mo profectus est, eò vsque vel nego-
tiorum rationibus, vel acerbitate
temporum impeditus. Monumen-
tum recuperatæ valetudinis cereum
Punicum, ponderi corporis coæ-
quatum, statuit. Et mox anno poste-
ro, cum Serenissimis, Alberto Baua-
riæ, & Francisco Lotharingiæ Duci-
bus Oetingam reuisit. Serenissima
dicti Principis Palatini coniux, Anna
Catharina Constantia, eodem, quo
in Germaniam venit, nuptiarumque
solennia celebrauit, anno, Diuam
Oetinganam inuisit, donoque tex-
tûs argentei castolam, palliûmque
aræ præuelandæ, magno cum vnio-
num numero tulit. Henricus Au-

gustanus Episcopus bis Oetingam
supplex adiit. coronam auream cum
torque aureo donauit. Præter com-
memoratos Principes, alii complu-
res, primæ nobilitatis ac dignitatis
homines, Germani, exteri, adeundam
nostram Diuam, donisque ferendis
aut missitandis celebrarunt: Ioanne
inprimis Tscerclæes, Comes de Til-
li, virtutis, victoriarumq; famâ lon-
gè clarissimus æui nostri Dux. Is A. C.
MDC XXIV. ad Ferdinandum II.
Imperatorem proficiscens Oetia-
gam deuertit, triduūque solidum
omni religionis officio clientem se
patronæ deuotissimum demonstra-
uit. Anno deinde millesimo, sex-
centesimo, trigesimo, Comitibus Ra-
tisbonæ, quibus intereat, nondum
finitis, Oetingam transiit: vbi que-
triduum colendâ Virgine, vitæque
rationibus ad calculum reuocandam
posuit, eo pietatis diuinique solati-
sensu, vt auelli inde non posse vide-

retur.

retur. Quo tempore sex aureorum millia, quotidiano, pro salute suâ, peragendo sacrificio donauit, vnde sacerdoti stipendium constitueretur. Intulit adhæc sacræ gazæ nobile cimelium, adamantibus conserutum, eleganti opere, nouem aureorum millibus æstimatum. Expetiit etiam in sacello Mariano conditæ mortalitatis exuias. Quoniam verò cautum est in posterum, nè quisquam ibi tumultum accipiat: ad D. Petri (sacellum est Oetinganæ Apostolorum Basilicæ continens) ei sepultura paratur. Cor dudum in sacello Deiparæ conditum. reliquum corpus Ingolstadii in conditorio templi Societatis Jesu seruatur. Ibi mortem obiit, anno MDCXXXII. ex ictu ferreæ pilæ, vltimâ cum Gustavo Sueciæ Rege dimicatione, ad Lycum, in femur impactæ. Henricus, Comes Schlickius, belli gloriâ, summisque in aulâ Cæsaris muneribus celebris,

anno milles. sexcent. quadrages. se-
cundo, in nuptiis filiæ, quas, ad imi-
tationem aliorum summatum, Oe-
tingæ celebrari voluit; calicem au-
reum: eiusdem coniux, Comitissa
de Salm, & Neuburg, coronam infi-
gnem, vnionibus confertam, rosis
aureis, quibus adamantes interlu-
cent, distinctam, nostræ Virgini con-
secrauit. Calicem etiam aureum
laudatissimus bello dux, Comes Haz-
feldius, inter sacra vasa, suæ in Deipa-
râ pietatis monumentum, reposuit.
Quantum alii duces in Oetinganâ
patronâ præsidii ponant; ostendit
in primis annus MDCXXXV. quo pri-
mi nominis tribuni militares, facili-
deni, supplices eam adierunt. Singu-
latim verò memorandus Wolfgan-
gus, Comes Mansfeldius, qui anno
sequente ab vsque Vngariâ (Jauri-
num pro Rege administrabat) Oetin-
ganam profectioem obiit; &, ma-
iorum instituto, hebdomadarium sa-
crifi-

crificium, liberali stipendio, instituit, quo grata memoria inclytæ domus Mansfeldicæ, ad veritatem Catholicam reuocatæ, repetatur.

CAPVT VII.

*Ciuitatum, aliorumque cœtuum ad
D. Oetinganam peregrinationes, cum donis.*

INter ciuitates prima supplicantium agmen adduxit Monachium, Boicæ caput: & iam dudum morem recepit, quarto quoque anno eundem cultum repetendi. Anno seculi huius decimo septimo, quo chalias hominum inde Oetingam descendit, donum aræ Marianæ bina paria candelabrorum argenteorum intulit, magnitudine, & operis nobilitate visenda. Sex alia ex materiâ simili, ciuitatis eiusdem sunt munus, voti liberati monumentum, ob urbem ab excidio, quod bello Suecico non ex inani timebatur,

I 5 vindi-

*Statut.
Cong. Ost.*

vindicatam. Domi etiam (quod hic meminisse iuvat) perpetuo cultu Oetinganam Virginem colit Monachum. Est ibi Sodalitium celebre, Oetinganum à loco dictum. Id originem accepit à pietate Wilhelmi V. Bavaricæ Ducis: cuius postulatu Gregorius XIII. Rom. Pontif. ratum esse iussit; & aliorum, quæ subinde sub eo nomine ac titulo coalescerent, sodaliorum caput fecit, unde ius omnia auctoritasque manaret: Præpositus Collegii Canonorum ad D. Virginis (cuius Basilicæ Sodalitium contributum est) tutelam mandavit. Initium A. C. M D LXXXI. v. Non. Martias, dicto in templo, ritu magnificentissimo est celebratum.

Landishuta anno millesimo sexcentesimo decimo tertio supplicatum ritu adire Oetingam coepit. Coronam tunc dono tulit insigni magnitudine, pyropis collucentem. Et fulget in his sapphirus, plus quadringentis

gentis aureis æstimatus. Anno deinde seculi huius decimo septimo frequentes, ordinibus eleganter instructis, rediêre Landishutani: quo principium duxerunt, mysteria Rosarii, argenteis expressa tabulis, Oetingana Virgini repræsentandi: quorum singula, supplicationibus adferunt singulis, donec annorum lapsu numerus impleatur. Anno MDCXV. Salisburgenses, septingenti numero, sub signis Sodalitii sacratissimo Christi corpori auctorati, eo paratu & splendore, qui omnium oculos animosq; teneret, peregrinationem obierunt: & quod primum habetur, plerique Pœnitentiæ sacro lustrati, & Eucharistiâ sunt refecti. Rediêre deinde, piû agmen ducentes, anno MDCXXII. & XXVI. Auxit eorum liberalitas sacrû vestitum insigni Casiolâ, ærarium pecuniâ. Burghusiani binas in anno; Mildorffiani vnam obeunt, cum signis, & ordinibus supplicationem.

Budo-

Budouicenses, inauspicato bello, quod Ferdinando II. Imp. in Bohemiâ fecerunt A. C. DC XLIX. heretodoxi; in fide permanserunt, omnique obsidionum, quibus arctè premebantur, incommoda pertulerunt, vrbibus alijs, præter Pilsnam, siue voluntate, siue coactu ad hostem descendentibus. Quam ob rem A. C. MDCXXI. quinque dierum itinere, supplicantium Oetingam cœtū duxerunt, gratiq; libertatis ac fidei suæ vindictam Deiparam coluerunt.

Vrbium aliarum, oppidorum, pagorum, quibus solenne Oetingam sub signis confluere, meminisse singillatim longum foret. Sufficit monere, maximâ hominum frequentia, siue gregatim Curionum ductu, siue separatim proficiscentium, locum celebrari. certè iam olim centum septuaginta duo Parœci quot annis subiectorum populorum greges adducebant.

OETIN.